

Broj:01-02/2-2381/23 SK
Sarajevo, 26.07.2023. godine

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO

Primljeno:		01-08-2023	
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
05/2	-02-	185	123

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
PARLAMENT FEDERACIJE BiH
DOM NARODA

n/r Izmir Hadžić, sekretar Doma naroda Parlamenta Federacije BiH
n/r Aida Obuća, delegatkinja u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH

Predmet: Odgovor na delegatsko pitanje, **dostavlja se-**
Veza: Vaš akt broj: 05/2-02-185/23 od 03.06.2023. godine

Poštovani,

Ovom ministarstvu dostavljeno je delegatsko pitanje, koje je na 2. sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije BiH, održane 26.6.2023. godine, postavila Aida Obuća, delegatkinja u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH, koje glasi:

„Upućujem pitanje Vladi FBiH, Federalnom ministarstvu pravde, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike i Ombudsmenima za ljudska prava u kojoj je fazi implementacija presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Hadžimejlić i ostali protiv BiH od 03.11.2015. godine. U obrazloženju pitanja da u BiH postoji strukturalni problem u pogledu postupanja sa osobama kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje se smještaju u ustanove socijalne zaštite, a bez primjene standarda kontrole koje zahtjeva Evropska Konvencija o ljudskim pravima, odnosno da postoji potencijalno značajan broj osoba u sličnim situacijama koje imaju osnova da podnesu predstavku sudu u Strazburu, zanima me u kojoj je fazi harmonizacija relevantnog zakonodavstva u BiH sa standardima ljudskih prava koji proizilaze iz Konvencije“. Shodno navedenom dostavljamo odgovor iz okvira nadležnosti Federalnog ministarstva rada i socijalne politike kako slijedi:

Kriteriji Evropskog suda za zaštitu ljudskih prava na kojima je utemeljena presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Hadžimejlić i ostali protiv BiH, a što u svojoj praksi prihvata i Ustavni sud BiH, odnose se na primjenu člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava, odnosno na prinudno pritvaranje radi liječenja u zdravstvenim ustanovama i na zakonom regulisane mehanizme donošenja odluke o prinudnom pritvaranju i preispitivanju dalje potrebe za istim. Navedeni kriteriji u Federaciji Bosne i Hercegovine ne mogu biti primjenjeni na smještaj u ustanove socijalne zaštite jer propisi o socijalnoj zaštiti u Federaciji BiH ne tretiraju smještaj u ustanove socijalne zaštite kao vid lišavanja slobode, već se s aspekta socijalne zaštite smještaj u ustanovu socijalne zaštite tretira kao briga sistema za osobe u stanju socijalne potrebe. Također, ustanove socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine nisu zdravstvene ustanove u koje se prinudno pritvaraju osobe radi liječenja nego se smještaj priznaje osobama koje ispunjavaju uslove za ostvarivanje prava na smještaj u ustanovu socijalne zaštite, odnosno ukoliko im je potrebna stalna briga i pomoć u zadovoljavanju njihovih životnih potreba, a ne mogu ih ostvariti u

vlastitoj ili drugoj porodici, ili na drugi način. Kriteriji člana 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava regulisani su Zakonom o zaštiti osoba s duševnim smetnjama koji je u nadležnosti Federalnog ministarstva zdravstva.

U vezi presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv BiH, ap.br. 46977/15 i 14 drugih, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je u obavezi preduzimati aktivnosti na realizaciji Akcionog plana Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V. broj: 412/2017 od 23.03.2017. godine i Zaključka Vlade Federacije BiH V. broj: 932/2020 od 02.07.2020. godine.

Tačkom 2. gore navedenog Zaključka zadužuje se, između ostalog, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, da u razumnom roku izradi nove ili dopuni i izmjeni postojeće relevantne propise iz svoje nadležnosti s ciljem njihovog usklađivanja s preporukama datim u analizi koja je prethodila Akcionom planu. Kada je u pitanju Federalno ministarstvo rada i socijalne politike predmetom Analize bio je Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom ("Službene novine Federacije BiH", br. 36/99, 59/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18).

Pored navedenog, predmetom Analize bili su Zakon o vanparničnom postupku i Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine koji su u nadležnosti Federalnog ministarstva pravde i Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama koji je u nadležnosti Federalnog ministarstva zdravstva.

Nadalje, kada je u pitanju izrada novih relevantnih propisa koji su u nadležnosti Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, a kojima se prevenira institucionalizacija korisnika u sistemu socijalne zaštite, te uređuje smještaj osoba s invaliditetom u ustanovama socijalne zaštite, u proteklom periodu usvojeni su:

- Zakon o ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/22) reguliše, između ostalog, djelatnost i korisnike federalnih ustanova socijalne zaštite, osnovne i posebne standarde u pogledu obavljanja propisane djelatnosti, te načela zaštite i prava smještenih korisnika. U okviru dijela zakona koji propisuje osnovna načela i zaštitu prava korisnika uvodi se nekoliko ključnih načela koja predstavljaju pravni okvir zaštite lica koja borave u federalnim ustanovama socijalne zaštite, odnosno mehanizam kojim se od ovih ustanova, kao i njihovih zaposlenika zahtijeva djelovanje i postupanje koje se temelji na primjeni načela humanizma i poštivanja osnovnih ljudskih prava i sloboda, aktivne uključenosti u proces odlučivanja u skladu sa stvarnim mogućnostima i sposobnostima korisnika u cilju ostvarenja najboljeg interesa za korisnike, a posebno u postupcima inicijalne stručne procjene, izrade individualnih planova i preispitivanja potrebe njegovog daljeg zadržavanja na smještaju. Dalje, predmetno poglavlje sadrži i izričite zabrane diskriminacije i prisile (čl. 26. i 27), osim u slučajevima i na način propisan ovim zakonom i Zakonom o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku. Što se tiče prava smještenih korisnika, ovo poglavlje predviđa pravo na informisanost, učešće u donošenju odluka, slobodan izbor usluga, privatnost i povjerljivost ličnih podataka i pritužbi.

- Zakon o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 75/21) koji je stupio na snagu 30.09.2021. godine, a primjenjuje se od 30.12.2021. godine. U skladu s odredbama predmetnog Zakona doneseni su Uputstvo o dokumentaciji kojom se dokazuje status roditelja njegovatelja u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 6/22) i Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 8/22). Donošenjem predmetnog Zakona intencija zakonodavca je bila da se na sistemski

način riješi pitanje statusa roditelja njegovatelja osoba s invaliditetom, koji prema postojećem stanju, u velikom broju slučajeva, sami preuzimaju brigu i posao njegovatelja, stručnjaka i odgajatelja svoje djece, pri čemu im je onemogućeno osnovno pravo na rad zbog potrebe da svojoj djeci osiguraju 24 satnu brigu i njegu. Također, Zakon je donesen i u cilju prevencije institucionalizacije osoba s invaliditetom u slučajevima kada roditelji smještaju osobu s invaliditetom u ustanovu kako bi ostvarili egzistenciju porodice. Status roditelja njegovatelja Zakonom je definisan za one roditelje koji njeguju osobu s invaliditetom koja nije u stanju da samostalno obavlja osnovne životne potrebe definisane članom 2. stav (1) predmetnog Zakona i koja se prema nalazu Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja ne može osposobiti za samostalan život. Roditelj njegovatelj kojem je priznat status roditelja njegovatelja ima pravo na mjesečnu naknadu u visini iznosa neto najniže plate u Federaciji Bosne i Hercegovine u skladu s Zakonom o radu Federacije BiH, na koju se uplaćuju doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti. Važno je napomenuti, a također u cilju prevencije institucionalizacije, da je članom 2. stav (2) navedenog Zakona data mogućnost da se status roditelja njegovatelja prizna i osobi iz reda srodnika koju je, u skladu s odredbama Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, nadležni organ imenovao za staratelja.

- Zakon o hraniteljstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 19/17) čija je primjena počela u martu 2018. godine, kojim se na sistemski način uređuje pravo na smještaj u drugu porodicu, koje je do donošenja navedenog zakona bilo regulisano Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16 i 40/18). Zakonom se omogućava razvijanje hraniteljstva i u onim kantonima Federacije Bosne i Hercegovine gdje to do sada nije bio slučaj. Donošenjem Zakona stvorene su pretpostavke za osiguranje jednakog kvaliteta i jednakog pristupa uslugama hraniteljstva na području cijele Federacije Bosne i Hercegovine, obzirom na jednake procedure identifikacije kao i unificiranu metodu odabira i edukacije hranitelja. Također, stvara se jedinstven sistem praćenja njihovog rada u svim kantonima koji do sada nije postojao. Utvrđivanjem jedinstvenog minimuma za budžetsko finansiranje hraniteljstva na području Federacije Bosne i Hercegovine izjednačene su naknade za hraniteljstvo. Zakonom su definisana četiri oblika hraniteljstva (tradicionalno, specijalizirano, hitno i povremeno) čime su obezbjeđene pretpostavke za realizaciju hraniteljstva prema potrebama hranjenika. Osobe s invaliditetom su zakonom definirani kao korisnici usluge hraniteljstva, a specijalizirano hraniteljstvo je upravo namijenjeno osobama s invaliditetom. Dalje, Zakon propisuje redovne edukacije hranitelja što do sada nije bio slučaj. Sve navedeno, uz sveobuhvatno i sistematično promovisanje hraniteljstva, osnov je za povećanje broja osoba koje se žele angažovati u svojstvu hranitelja, a time i povećanje broja djece i odraslih smještenih u hraniteljsku porodicu što u konačnici doprinosi njihovoj punoj socijalizaciji, prevenciji institucionalizacije i, kada su djeca u pitanju, zdravom odrastanju.

- Zakon o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 52/22) koji je stupio na snagu 09.07.2022. godine, a počeo se primjenjivati tri mjeseca nakon stupanja na snagu. Ovim zakonom se uređuju osnove materijalne podrške porodicama s djecom, utvrđuju se materijalna prava za podršku porodicama s djecom (dječiji dodatak i novčana pomoć porodilji koja nije u radnom odnosu), postupak ostvarivanja prava, uslovi i način za ostvarivanje prava, finansiranje materijalne podrške porodicama s djecom, nadzor i druga pitanja

od značaja za ostvarivanje podrške porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine. Članom 12. stav (2) Zakona određeno je da pravo na dječiji dodatak ostvaruje i dijete sa težim ili teškim invaliditetom nastalim prije osamnaeste godine života ili za vrijeme redovnog školovanja od dana podnošenja zahtjeva pa sve dok invalidnost postoji.

Pored navedenog, a u skladu s Ciljem 2. Aktivnost 1) navedenog Akcionog plana, utvrđena je obaveza da Federalno ministarstvo rada i socijalne politike sačini popis osoba sa mentalnim poremećajima koje su u istom pravnom položaju kao i aplikanti (oduzeta poslovna sposobnost, smješteni u ustanovu socijalne zaštite po osnovu administrativnog rješenja). U skladu s navedenim ovo Ministarstvo redovno izvještava i dostavlja Uredu zastupnika/agenta Vijeća ministara BiH pred Evropskim sudom za ljudska prava Sarajevo i Uredu Vlade Federacije BiH za saradnju i zastupanje pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine ažurirane informacije o broju osoba koje su u istom pravnom položaju kao i aplikanti. Posljednja ažurirana informacija dostavljena je putem akta Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj: 05-35/10-1511/14 EZ od 29.05.2023. godine.

Također, pripremljena je i Vladi Federacije BiH dostavljena Odluka o izradi sektorske strategije razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine. Predmetna Odluka je usvojena na 308. sjednici od 17.03.2022. godine i objavljena u "Službenim novinama Federacije BiH", broj: 22/22 od 23.03.2022. godine. Odlukom je utvrđeno da će se sektorskom strategijom definisati strateški smjerovi daljeg razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Federaciji BiH, te osigurati usklađenost s relevantnim strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine, kao i međunarodnim dokumentima i međunarodno prihvaćenim ciljevima održivog razvoja. Prijedlog Strategije razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine trenutno je u fazi javne rasprave.

Također, podsjećamo da se u Federaciji Bosne i Hercegovine socijalna zaštita ostvaruje na nivou kantona. Prava iz socijalne zaštite ostvaruju se i finansiraju iz budžeta kantona i općina u skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99, 59/04, 39/06, 14/09, 45/16, 40/18 i 16/23) i Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 22/06, 43/08, 74/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22). Iz Budžeta Federacije BiH, a shodno navedenom Zakonu o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, finansiraju se samo ustanove, odnosno zavodi od značaja za Federaciju iz oblasti socijalne zaštite. U konkretnim slučajevima smještaja osoba s duševnim smetnjama u ustanove socijalne zaštite radi se o ostvarivanju prava iz socijalne zaštite na smještaj u ustanovu socijalne zaštite o čemu odlučuju nadležni organi socijalne zaštite na nivou kantona, te također i finansiraju ostvarivanje navedenog prava. Napomene radi, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike nema nadležnosti kad je u pitanju donošenje odluke o ostvarivanju navedenog prava i pravilne primjene propisa na nivou kantona.

S poštovanjem,

Dostavljeno:

- naslovu
- Edita Kalajdžić, sekretar Vlade Federacije BiH
- Veza: Vaš akt broj: 03-04-778/23 od 06.07.2023. godine
- a/a

